

Joanna Wieczorek

Lekcję tę dedykuję p. mgr Teresie Augustyn, byłej dyrektor Zespołu Szkolno-Gimnazjalnego w Niechcicach, jako podziękowanie za okazaną pomoc w mojej pracy dydaktycznej.

Powiedz mi, a zapomnę.

Pokaż mi, a zapamiętam.

Pozwól mi zrobić, a zrozumieć

[Konfucjusz]

Prowadzący: Adam Sitarek

Współprowadzenie: Joanna Wieczorek

Scenariusz lekcji koleżeńskiej z historii najnowszej w ramach współpracy z Instytutem Pamięci Narodowej dla klasy III Gimnazjum do realizacji w dniu 4. 02. 2011 roku w Zespole Szkolno - Gimnazjalnym w Niechcicach

1. Powitanie:

Powitanie dyrekcji, koleżanek i uczniów.

2. Czynności porządkowo-organizacyjne:

- ✓ sprawdzenie listy obecności

3. Rekapitulacja wtórna:

Pytania do uczniów:

- ✓ Dlaczego w latach dwudziestych we Włoszech narodził się faszyzm?
- ✓ Wyjaśnijcie pojęcia: faszyzm, totalitaryzm, ustawy norymberskie, „noc kryształowa” „noc długich noży”,
- ✓ „Herrenvolk” – naród panów dążył do: ...
- ✓ Wskażcie podobieństwa i różnice między nazizmem niemieckim a faszyzmem włoskim.

Włochy/ Niemcy

- Przyczyny powstania faszyzmu
- Okoliczności przejęcia władzy faszyzmu
- Cechy faszyzmu (sposoby sprawowania władzy)

4. Zapisanie tematu:

Temat: „*Naszą jedyną drogą jest praca*”- historia łódzkiego getta (1940–1944)

5. Wprowadzeniem do tematu jest motto Z. Nałkowskiej: *Ludzie ludziom zgotowali ten los*

6. Przedstawienie głównego celu lekcji:

Celem lekcji jest przedstawienie historii łódzkiego getta (Litzmannstadt Getto) - najdłużej istniejącej „dzielnicy zamkniętej” utworzonej przez Niemców na ziemiach polskich w latach II wojny światowej.

Cele szczegółowe:

Uczeń

- ✓ Rozumie dramatyczne losy uwięzionych w getcie Żydów polskich i deportowanych do Łodzi z Europy Zachodniej,
- ✓ Umie omówić warunki jakie panowały w gettach,
- ✓ Zna pojęcia: nazizm, holokaust, ludobójstwo, obozy koncentracyjne, getto, „ostateczne rozwiązanie”, deportacje,
- ✓ Rozumie, że holokaust jest ostrzeżeniem przyszłości wobec zbrodni dokonywanych współcześnie na całych narodach lub grupach wyznaniowych.

7. Metody dydaktyczne:

- praca w grupie,
- elementy wykładu,
- prezentacja,
- analiza tekstów źródłowych,
- praca z mapą,
- rozmowa nauczająca.

8. Środki dydaktyczne:

- mapy ściennie: *Świat w okresie II wojny światowej (1939-1945); Zbrodnie hitlerowskie na ziemiach polskich (1939-1945)*,
- fragmenty dzienników, relacji i wspomnień oraz bogaty materiał ilustracyjny zaprezentowany przez pracownika IPN - u, m.in. *Wszyscy do Pracy. Mowa, zapowiadająca realizację nowego wielkiego programu. Spokojne jutro zapewnić może jedynie praca* - [Źródło: *Słuchają słów Prezesa...Księga Przemówień Chaima Mordechaja Rumkowskiego*, Łódź 2011, s. 85-90]
- *Chemno nad Nerem* (fragment filmu *Shoah*) oraz *Der Ewige Jude*,
- wiersze Haliny Birenbaum,

➤ muzyka:

- piosenka w wykonaniu: Tamary Kalinowskiej z *Piwnicy pod Baranami - Miejcie nadzieję*” (słowa Adam Asnyk; muzyka: Zbigniew Preisner);
- Andrzeja Kurylewicza – *Polskie Drogi ...*;
- muzyka Waldemara Kazaneckiego z serialu *Dom*
- instrumentalna – *Złota Trąbka- Cisza...*;
- piosenka Czesława Niemena *Dziwny jest ten świat*.

Wysłuchanie piosenki Tamary Kalinowskiej *Miejcie nadzieję*

9. Recytacja wierszy Haliny Birenbaum

Uczennica I:

W hołdzie poległym za Ojczyznę (muzyka Andrzeja Kurylewicza – *Polskie drogi*)

*Pamiętam siebie z warszawskiego getta
pamiętam siebie z owych lat
jako małą dziewczynkę
chodzącą po zgiełkliwych ulicach getta
mimo grozy
spoglądającą na ludzi
na te wielkie domy
na niebo i słońce zwykłe
Unosiłam ku nim twarz, ogrzewałam się
w tym dziwnym cieple
nocą gwiazdy liczyłam
i wróżyłam:
czy nadejdzie dla mnie jutro, czy
następnej nocy będę jeszcze żyła?
Pamiętam ludzi, którzy
przemykali przez zatłoczone ulice
ich ubrania, twarze – spojrzenia
Niezliczoną ilość razy przepychałam się
między nimi, przyglądałam
Pragnęłam wyrosnąć czym prędzej – aby im dorównać
Wydawali mi się wówczas potężni, wieczni
mimo tej trwogi
byli tak pełni życia, nieustannego ruchu*

niepojętej pomysłowości
A potem widziałam te same ulice opuszczone
prowadzono mnie tymi martwymi ulicami
wśród gruzów spalonych domów
tych tłumów potężnych- już nie było między żyjącymi
tylko niebo zwyczajne
gwiazdy dalekie
i słońce
[1 marca 1983]

Uczennica II:

W hołdzie zamordowanemu za Ojczyznę (muzyka Waldemara Kazaneckiego z serialu Dom)

Drzewa milczą
Drzewa widzą i słyszą wiele
Wchłaniają w siebie zakrywają
Ale nawet gdy szumią –
Milczą
Nie opowiadają o tym czego
Były świadkami
Nie mówią
Ani o rzeczach wspaniałych co
W ich cieniu się działy
Ani o strasznych –
Pną się do światła
Jak my słońca są spragnione
W ciemnościach zamierają
Wysychają od brutalności
I milczą – zawsze milczą
Cieniem tajemniczym otulają
Zacierają równo ślady
Miłości i zbrodni –
... także w Auschwitz
Rosły pięły się ku niebu
Wchłaniały w siebie

*I krzyk i ogień i dym
I uparcie milczący –
A ja
Gdy mnie wśród nich prowadzono
Odnajdywałam w nich znak życia
Dowód istnienia
Mnie wzbronionego
Wpatrywałam się w drzewa
Wdychałam ich zapach zmieszany
Z zapachem palonych ludzi
Przekazywałam im oczyma moje pragnienia
Mój krzyk o życie
O wiarę
Że ono będzie i dla mnie
Możliwe
Modliłam się o zachowanie śladów
Że byłam kiedyś na tym świecie...
Wielu jak ja spowiadało się tu drzewom
Błagało o pamięć
Pragnęło wspiąć się na ich wierzchołki
By odlecieć
Ich ślady zaginęły zatarte
Rozwiane
A drzewa to wszystko widziały słyszały
I swym zwyczajem
Rosły zieleniły się – i milczący
Nie płakały nad ludzką męką –
A może śmiały się tam?
Upiły się zapachem palonych ludzi
Piekielnym czarem zaczarowane?
I stały się czymś innym
Niż dotąd były?
One ciągle milczą –
Mnie małej dane było przeżyć*

*By opowiedzieć
O nazistowskich niemieckich potworach
O ludziach, o drzewach-świadkach
O ich niezmiennym milczeniu
Wobec każdego widoku
Wobec każdego zdarzenia
Jednak
Kochałam i kocham drzewa
Ich cieniom powierzam
Mój ból tęsknotę marzenia –
W ich szumie jednoczę się
Z moimi Bliskimi
Straconymi
Ze światem
Który kiedyś istniał
I został zburzony
I ja w nim – My
W tej podniosłej ciszy drzew
W ich niepoprawnym tajemnym milczeniu
Wtedy była nadzieja
A dziś jest ...
[Ukojenie] 1998*

Uczennica III:

W hołdzie zamęczonym w obozach zagłady w latach 1939-1945 (muzyka instrumentalna: *Złota Trąbka - Cisza*)

*Jedźcie do Treblinki
Otwórzcie oczy szeroko
Wyostrzcie słuch
Wstrzymajcie oddech
wstuchajcie się w głosy wydobywające się tam
spod każdego ziarenka ziemi –
jedźcie do Treblinki
Oni czekają na was, spragnieni głosu waszego życia
znaku waszego istnienia, kroku waszych nóg*

*ludzkiego spojrzenia
rozumiejącego, pamiętającego
powiewu miłości na Ich prochy –
jedźcie do Treblinki
z własnej, wolnej woli
jedźcie do Treblinki w potęgę bólu nad okropnościami
tu dokonanymi
z głębi zrozumienia i serca, które płacze, nie godzi się
wysłuchajcie Ich tam wszystkimi zmysłami
jedźcie do Treblinki
opowie wam tam cisza zielona, złotawa lub biała
niezliczone opowieści
o życiu wzbronionym, niemożliwym – odebranych
jedźcie do Treblinki
spójrzcie, jak czas tam stanął
grzmiące milczenie umarłych
kamieni na model ludzkich postaci w tej głuszy
jedźcie do Treblinki odczuć to przez chwilę –
jedźcie do Treblinki
zasadzić kwiat gorącą łzą, westchnieniem ludzkim
przy jednym z kamieni upamiętnienia zgładzonych
ich popiołami i prochem
Oni czekają na was w Treblince
byście przyszli, wysłuchali ich opowieści unoszących się
w tej ciszy
przynieście Im za każdym razem
wieść o trwaniu waszego życia wtedy zabronionego
o miłości ożywiającej
jedźcie do Treblinki poprzez wszystkie pokolenia
nie zostawiajcie Ich samotnych –
Po powrocie z Polski, 19.09.1986*

10. Faza realizacji lekcji przez pracownika IPN-u :

1. Żydzi w Łodzi w przededniu wybuchu drugiej wojny światowej

- zdjęcia

2. Prześladowania Żydów po wkroczeniu wojsk niemieckich do miasta

- zdjęcia

- fragment filmu Der Ewige Jude (ujęcia z wnętrza synagogi)

3. Pierwsze miesiące okupacji (do utworzenia getta)

- zdjęcia

- fragment dziennika Sierakowiaka

4. Żydowska dzielnica zamknięta

- mapa

- zdjęcia

5. Administracja niemiecka getta (Gettoverwaltung)

- zdjęcia

6. Administracja żydowska getta i jej agendy

- zdjęcia

7. Ch. M. Rumkowski i jego droga do ocalenia łódzkich Żydów

- zdjęcia

- fragment przemówienia Rumkowskiego

8. Eksterminacja pośrednia i bezpośrednia

- zdjęcia

- fragment filmu Shoah (relacja Srebrnika)

9. Bilans okupacji

- tabela

- zdjęcia

11. Podsumowanie nauczyciela historii:

Holokaust to jedna z najczarniejszych kart w historii ludzkości...

„Holokaust, zagłada, ludobójstwo, eksterminacja to słowa, które do dziś wywołują w umysłach ludzi poczucie wstydu bycia człowiekiem. Holokaust był zespołem działań stworzonych przez Niemców, aby całkowicie wymordować, zgładzić naród żydowski. Holokaust nie oznacza tylko zagłady, ale również niewyobrażalną mękę i upodlenie człowieka przez drugiego człowieka. Naziści nazwali to nieludzkie barbarzyństwo mianem „ostatecznego rozwiązania kwestii żydowskiej”.

*Dokąd, że mnie prowadzisz, tragiczny poeto
Wzdłuż murów, których nie znam, chociaż miasto znane,
Dokąd że mi otwierasz drzwi zakratowane
I w jakie wiesziesz światy? Cicho. Oto getto.
Duszny upał nas owiał, noc gęsta dotyka,
Jakiś krzyk przerażenia zabrzmiał w dali piekłem,
Idę przez sen za tobą i ciemność przenikam,
By ujrzeć kształt cierpienia przed, którym, uciekłem.
Nie ma tu drzew i liści, tylko mur i kamień,
Nie ma wiatru i wody, tylko studnia czarna,
Skąd głód wychodzi boso, przystaje przy bramie
I rozsypuje smutnie tyfusowe ziarna.*

[Źródło wiersza, Zasoby internetowe]

12. Wysłuchanie piosenki Czesława Niemena: *Dziwny jest ten świat...*

13. Ocena, uzasadnienie i wpisanie ocen uczniom.

14. Zadanie pracy domowej:

(P) Na podstawie artykułu Krzysztofa Urzędowskiego *Przyczynki do historii getta w Piotrkowie Trybunalskim* sporządź notatkę o pierwszym getcie w Europie.

(PP) Masowe egzekucje, obozy zagłady - ludobójstwo to rzeczywistość II wojny światowej. *Ludzie ludziom zgotowali ten los* (Z. Nałkowska). Napisz, co to znaczy być człowiekiem i czy istnieją jakieś granice moralne, których nie należy przekraczać? (wypracowanie).

Uwagi o realizacji:

Temat najlepiej zrealizować na dwóch jednostkach lekcyjnych. Kontynuacją zajęć będzie zaprezentowanie wystawy Pawła Kowalskiego i innych pracowników IPN-u w Łodzi pt. *Zagłada żydowskich miasteczek*.